

שבועות: לא תנאף

במסגרת פרויקט של העתון "מקור ראשון" לחג השבועות, עשרה כותבים כתבו כל אחד על אחת מעשרת הדברות. זהו המאמר שנכתב על "לא תנאף".

כשמקבילים באופן סימטרי בין חמש הדברות הראשונות לבין חמש האחרונות, נמצא ש"לא תנאף" מקבילה ל"לא יהיה לך א-להים אחרים על פני". הניאוף הוא המקבילה של עבודה זרה במישור של בין אדם לחברו. הנביאים הקבילו את חטא עבודה זרה לבגידת אשה בבעלה. בימינו, אנו נדרשים להתבונן בהקבלה בכוון ההפוך – להקיש מעבודה זרה על הניאוף. הניאוף, בתקופתנו, הוא העבודה-זרה המשוכללת ביותר, והמלחמה בתרבות הניאוף דומה בכל למלחמתם של נביאי ישראל ואבות אבותינו בדורות הראשונים, בתרבות עבודה זרה. כעבודת האילים בזמנה, תרבות הניאוף השלטת בזה ומלגלת לכל מי שאינו מאמין באמונותיה ואינו מנהל את חייו על פי אורחותיה. כל מי שאינו משתחוה לאילי הפריצות ואינו מקריב את בניו ובנותיו למולך החופש המיני, נתפס כשמרן, מיושן ופרימיטיבי.

האמורא רב אשי תמה, כיצד יתכן שהמלך מנשה, בנו של חזקיהו הצדיק, התמסר לעבודה זרה בכל כוחו והכשיל את כל עם ישראל יחד אתו. הסביר לו אותו רשע, שלו היה רב אשי חי בימי היה אוהז בשיפולי גלימתה של עבודה זרה ורץ אחריה. כה גדול היה כוח הפיתוי של האלילות בזמנו. כאשר יבואו בעוד כמה דורות לחקור את תולדות תקופתנו, יעמדו אנשים פעורי פה, אחוזי תימהון ואולי גם פלצות לנוכח התופעות של הדור הזה, ושתיקתם של המנהיגים ואנשי הרוח. כרב אשי בזמנו, איש לא יבין את עצמת הכוח של תת-התרבות הפרימיטיבית שבתוכה חיינו ואת חוסר האונים להתמודד מולה.

איך, ישאלו עצמם ההיסטוריונים, האנתרופולוגים, הסוציולוגים והפילוסופים שיבחנו את דורותינו מן העתיד, נפתו אמהות לשלוח את ילדותיהן לעסוק בדוגמנות, כאשר הכל ידעו מה משמעות העיסוק הזה, מבחינת אורח החיים שהוא מחייב, כאשר הכל היו חשופים לדימוי של אלילות המקצוע הזה. איך הצליחו לשכנע את האמהות ואת בנותיהן שיש הברל בין מכירת גוף הילדה לצלמי האופנה לבין מכירתו לפדופילים האוצרים במחשביהם תמונות שכאלה?

איך יתכן שמדינה שלמה הזדעזעה אחת לכמה שבועות, למשך יומיים, כאשר התברר שקבוצת ילדים בגיל חטיבת הביניים פיתו או אנסו ילדה מן הכתה, הפיצו את תמונותיה במדיה הסלולרית, אך כעבור יומיים התפתה התקשורת והמדינה בעקבותיה לריגוש חדשותי אחר ולא נעשה דבר כדי לצמצם את מידת הזמינות של תעמולת המיניות הפרוצה בכל אמצעי המדיה הנגישים לילדים אלו? איך העלו למדרגת אלילים ואף השתמשו במונח זה עצמו, הטעון כל כך, להגדרת "אלילי מיין" או "אלילי רוק". איך יכול היה הדיון סביב אלילי הזמר או התיאטרון והקולנוע להתמצות בשאלה אם הנערות הפתיות שהתגודדו סביבם היו קטינות או בגירות, ואם הם עצמם היו מודעים לכך שהן קטינות? איך יתכן שכאשר הסתיים הדיון בסוגית הקטינות בלא הרשעה, היה די בכך כדי להחזירם אל מרכז הזירה ולאפשר לכהני פולחן ה"בעל" להמשיך ולטפח אצל גודדים נוספים של פתיות את ההערצה העיוורת לאליליהן?

חכמי הדורות הבאים יעינו בהשתאות בעדויות שישתמרו מתקופתנו, כאשר יגלו מנהג מוזר נוסף. כל אימת שאיש ציבור – פוליטיקאי חשוב, מנהל ברשות ציבורית, קצין בכיר בצבא או במשטרה נחשד בניאוף עם אשת איש או אשה פנויה, התנהל דיון רווי רגשות בשאלה מה היתה מידת הכפיה שהשתמש בה. הפעלת מרות כנגד אשה בוגרת, ש"לא יכלה לסרב" כי היתה מופתעת, נבוכה וחששה להמשך העסקתה נחשבה לעוון פלילי שמצדיק הדחה מן התפקיד ואף כליאה לזמן ממושך. ויפה שכן. אבל כיצד זה לא התקיים כמעט שום דיון, ובוודאי לא הוסקו שום מסקנות משמעותיות מכך שמנגנון חברתי שלם הביא את האשה לכך שלא היה ברור לה שהיא אמורה ורשאית לסרב. לומר "לא" חד וחלק, אם לא ממש לסטור על לחיו, או אחרת: לעזוב בגדה אצלו ולרוץ החוצה, כיוסף, גם במחיר כליאה בבית האסורים המצרי. תרבות שאלו קודי ההתנהגות שהיא מטפחת, אינה חייבת לתת את הדין ולחשב את חשבון נפשה בעקבות פרשיות חוזרות ונשנות אלו אצל שועי המדינה?

והניאוף הפשוט? איש בוגד באשתו, אשה בוגדת בבעלה. זה קרה מאז ומעולם, שכן היצר המיני הוא החזק ביצרים. החידוש של תקופתנו הוא בלגיטימציה המוסרית שניתנה לניאוף ויותר מכך - בהפיכת אורח החיים של

הניאוף לערך חברתי-תרבותי. הקולנוע, התיאטרון, הספרות, המוסיקה הפופולרית, אתרי האינטרנט והמדיה הדיגיטלית, דמויות המופת לחיקוי והערצה. איש אינו מגנה ידוען, פוליטיקאי או אמן, איש תקשורת או סופר, שמתגלה כי ניהל חיים כפולים. אשתו אמורה לסבול את קיומה של "אהובתו" והשיח הציבורי מכיל את העולם החוויתי של ילדיו מאשתו עם ילדיו מאהובותיו, מבלי לבקר את התופעה עצמה, כביכול זו גזרת גורל או חוק טבע דטרמיניסטי, שיצריו של אדם משיאים אותו לבגוד באשתו, לפורר את משפחתו ואין צורך להתמודד עם החטא לפני קרותו, ולהתייגר עליו אחרי הכשלון.

כחלק מתופעת הפולחן לעריות אפשר יהיה למנות גם את הנושא של הלהט"בים. יש הבדל משמעותי בין התמודדות עם צרכים אנושיים- אישיים, פסיכולוגיים וגופניים, לבין "מצעד הגאווה". מצעד זה, וכל הכרוך בו מבחינה תרבותית, יעידו כאלף עדים על כך שמדובר בתרבות בעלת מאפיינים של דת קלאסית. יש בה טקסי פולחן, אביזרי פולחן, וכמקובל בכל דת, גם איסורים חמורים על השמעת ביקורת או חלילה הפגנות נגד. גם אבירי זכויות המחאה הצטרפו להגנת הדת הלהטבית ולהטלת איסור על כל מחאה כנגדה או פגיעה רגשית במאמיניה. שכן אם נותרו עדיין כמה מושגים מקודשים בעולמנו שאסור ללעוג להם ולבקרם – הלהט"בים הם בודאי מן המקודשים ביותר.

כמו בימים קדמוניים של עבודה זרה במובן הפאגאני, נדחקים שומרי המסורת לעמדה נרדפת ומתגוננת. יש המדמים כי לחברה הדתית והחרדית קל יחסית להתמודד עם הדת השלטת. לכאורה, החברה הדתית סוגרת את בניה ביישובים דתיים ומוסדות חינוך נפרדים, תוך השגחה קפדנית יחסית ותעמולת נגד לוחמנית. אולם טעות היא לחשוב שהחברה הדתית אינה נפגעת. היא נפגעת באופן ישיר מכך שנגעי הפריצות פוגעים גם בה. היא נפגעת באופן עקיף מן השלילה שבמלחמה: מהפיכת כל השיח בנושאי אישות לשיח של "צניעות". החברה הדתית מאמצת, כתמונת מראה, את השיח הפרוץ: כל מפגש בין בנים לבנות נתפס כזירה של פריצות, גוף האשה הפך להיות "חפץ של איסור", וכל מחשבה ודיבור בעניינים אלו הם זימה. התודעה המעוגנת היטב בכל רבדי התורה שבכתב ושבעל פה, ובמסורת החיה בישראל, שהמיניות היא חלק נורמטיבי מן החיים הנורמליים והיא מושא לחיים של טהרה וקדושה, נפגמת לעומק.

הבעיה אינה דתית ואינה מיוחדת לחברה הדתית. הבעיה היא של כלל החברה, בישראל ובעולם כולו, גם של המתקנים באומות העולם, שהחובה לקיים את שבע מצוות בני נח האוניברסליות ובהן איסורי העריות, חלה גם עליהם. האחריות של כל אדם שיראת א-להים בלבבו ועתידו של עם ישראל בארצו חשוב לו, היא להיאבק, כנביאים שנאבקו בנביאי הבעל, בתרבות האלילית המקיפה אותנו מכל צדדינו. איני יודע מהי הדרך הנכונה לנהל מאבק כזה, האם מאבק כוחני מועיל או מזיק? אבל ברור בעיני, שיש סוג של מאבק שנזקו מרובה מתועלתו: זהו המאבק ה"דתי", המביא בחשבון רק את צרכיו של הציבור הדתי.

כיון שהבעיה היא בעיה חברתית, תרבותית, כללית יש ליצור קואליציות של ארגונים מכל שדרות החברה הישראלית, שיחרתו על דגלם את ההגנה על כבוד האשה, המאבק בהחפצת הגוף, אישוש "המשפחה הישנה" כנגד כל מערעריה. יש לפעול לשינוי ההתייחסות הציבורית למדורי הרכילות, הסלבס והפפוצי ולהגדרה מחודשת של מושאי הערצה וסמלי הסטטוס. יש לדאוג למתן תמיכה וחוסן לאישים, מוסדות וארגונים, המתמודדים במישור האינטלקטואלי, הרוחני והמעשי עם גישות המעודדות מתירנות ופריצות במישורים של הפילוסופיה, הפסיכולוגיה, התרבות והאמנות. יש להגדיר מחדש את מושגי הטעם הטוב. כך שמבקר תיאטרון מכובד לא יחשוש מלכתוב – אם זו דעתו – שבמאי המציב עירום על הבמה במחזה שייקספירי אינו בהכרח "מתקדם", אלא עוסק בהזניית האמנות ורידודה על מנת למשוך קהל ופרסום. כך שמבקר מוסיקה לא ימנע מלכתוב שהצלחתה של זמרת רוק מפורסמת אינה נשענת על היכולות המוסיקליות שלה, אלא על כך שהטקסטים שלה וההופעה שלה הבמה הם פרובוקטיביים יותר מחברותיה שלא השכילו להשתמש בכלים זנותיים ברמה קיצונית כשלה.

המושגים "טהרה", "צניעות", "אהבה" (במובן הישן שלה, לא הפרוץ לכל והשטחי להחריד) "נאמנות", ו"קדושה" אינם מושגים דתיים, הם יסודות עומק בתרבותו של עם ישראל וכאלה הם אמורים להיות מונגשים לחברה הישראלית. ליד "שבת ישראלית", "שמיטה ישראלית" וקבוצות תפילה ישראליות, יש מקום לפעול בתחום המשפחה הישראלית. מובן, שכמו בתחום של שבת, שמיטה ותפילה, אם כל מה שיהיה לתורת ישראל לומר לחברה ישראלית זה רק הלכה, היא תישאר לא רלוונטית ולא תצליח להגן אפילו על בנותיה ובניה. אבל

כאשר תתורגם שפת התורה לשפה עדכנית ועכשווית, אפשר יהיה למצוא שותפים רבים למפעל ניתוח האלילים המוטל לפתחנו.

בנוסף, התבקש כל אחד מן הכותבים להציע את הדיבר האחד-עשר, וזה מה שהצעת:

אי אפשר להוסיף וכל המוסיף גורע. בעשרה מאמרות נברא העולם, עשר מכות הוכו המצרים, עשר ספירות מנו המקובלים, עשרה ישראלים נחוצים למנין. אבל, מתורתו של הלל הזקן למדנו שישנה מצוה אחת שאפשר למנותה לפני עשר הדברות, לא כתוספת אלא כמצות-על, שעליה עומדת כל התורה כולה, כולל עשרת הדברות: "ואהבת לרעך כמוך". יש להסביר באריכות מדוע כל יתר המצוות אינן אלא פירוט והרחבה של מצוה זו. ועל כך כבר אמר הלל הזקן בעצמו: "ואידך, זיל גמור..."